

LOANS, GUARANTEES AND FINANCIAL LOSS INSURANCE

Daniela Isabela Scarlat
Assist., Phd., University of Craiova

Abstract: There are several types of insurance regulated in the Civil Code, each of them having its particularities that distinguish them from the others, but their purpose is a common one - that of protecting the insured.

Through this paper we have proposed to establish an efficient delimitation of credit insurance in relation to other types of insurances, trying to nuance its main characters. Credit insurance is an important optional insurance, which aims to cover the risks of general insolvency, export credit, sale with payment of installments, mortgage and agricultural credit.

The particularities of the credit insurance are given by the way of carrying out the lending activity carried out by various banking and non-banking institutions, particularities highlighted by some aspects of judicial practice brought into discussion in the paper. The final conclusion is that credit insurance contributes to the development of the national economy, and the measures to prevent damages compensate for the damages that occur, protect and combine the general interests with the personal ones.

Keywords: financial insurances, credit-specific risks, loans and guarantees, insolvency, compensation.

Legislația asigurărilor a parcurs o etapă evolutivă, care continuă și în prezent, activitatea de asigurare-reasigurare în România fiind reglementată prin dispozițiile Noului Cod Civil. Legea nouă preia, cu anumite modificări, vechile dispoziții din Legea nr.136/1995, abrogată în anul 2016.

Domeniul asigurărilor este foarte vast, iar schimbările politice care au intervenit în ultimul deceniu au fost transpuse în modificări la nivelul întregii economii și la nivelul pieței de asigurări.¹

La baza asigurărilor se află principiul interesului asigurabil și principiul despăgubirii. Acestea își au fundamental în încercarea de a conferi protecție asiguratului care a suferit o pagubă, dar și în grijă de a nu-l îmbogăți în mod ilicit.

Asigurările de credite și garanții și asigurările de pierderi financiare fac parte din categoria asigurărilor facultative și reprezintă o ramură a activității de creditare cu evoluție rapidă în ultimii ani², fiind reglementate în Noul Cod Civil în cuprinsul art. 2221 și 2222.

Odată cu dezvoltarea relațiilor comerciale, părțile contractelor au devenit mai expuse unor riscuri specifice activităților desfășurate. Acest tip de asigurare are ca obiect acoperirea riscurilor de insolvabilitate generală, de credit de export (în afară de cele reglementate prin legi speciale), de vânzare cu achitarea prețului în rate, de credit ipotecar și de credit agricol.

Prezența în contract a sumei asigurate este necesară, deoarece ea pune în aplicare principiul indemnitar și constituie baza de calcul a primei de asigurare. Nu este permisă o sumă asigurată mai mare decât valoarea creditului, pornind de la principiul indemnitar care constă, în principal, în faptul că, prin încheierea unui contract de asigurare, asiguratul nu trebuie să sufere vreo pierdere, dar nici să obțină vreun beneficiu.

¹ I.Sferdian, Dreptul asigurărilor, Ediția a II-a, Editura C.H. Beck, București, 2009, p.24

² I.Sferdian, op.cit., p.266

Asigurările de credit înlătura într-o măsură semnificativă riscul de pierdere financiară, în special, când sunt incidente tranzacții de valori ridicate, ori când numărul partenerilor de afaceri este relativ diminuat.

Particularitățile asigurării de credit sunt date chiar de modalitatea de derulare a activității de credit, care acoperă o sferă a inițiativei private, al cărei scop îl constituie atragerea și obținerea mijloacelor temporar disponibile, apoi repartizarea lor între anumite verigi economice în condiții de plată, exigibilitate și rambursabilitate.³

Referitor la piața de asigurare, aceasta constituie cadrul în care se derulează o multitudine de operațiuni de asigurare numai pe baze contractuale.

În acest sens, se întâlnesc cererea de asigurare, care vine din partea persoanelor fizice și juridice care doresc să încheie variate tipuri de asigurări și oferta de asigurare, ce vine din partea persoanelor juridice și anume, unele organizații, societăți specializate, care sunt autorizate să funcționeze în domeniul asigurărilor și să deruleze o asemenea activitate, sub raport financiar.⁴

Totuși, sunt persoane care solicitând oferte din partea societăților de asigurare, nu încheie contracte cu aceștia, fie pentru că nu regăsesc conveniența dorită, fie deoarece condițiile solicitanților nu sunt acceptate de către ofertanți, fie clauzele impuse de asigurători sunt considerate de solicitanți ca fiind inacceptabile. Clauzele abuzive sunt o problemă oriunde există o asimetrie a informației la încheierea contractelor și, iată că, nici domeniul asigurărilor nu face o excepție. Apar însă situații când asigurarea de viață devine obligatorie, cum ar fi în cazul contractării unui credit bancar. Faptul că un contract de asigurare este legat de unele contracte de credit încheiate concomitant poate juca un rol important în examinarea respectării cerinței privind transparența clauzelor contractuale, deoarece se presupune că – în acest – caz consumatorul nu se comportă cu aceeași vigilență în ceea ce privește întinderea riscurilor acoperite prin poliță.⁵

O altă particularitate importantă a asigurării creditului constă în eficacitate funcționării mecanismului financiar și de credit, ce nuanțează accesul liber la resursele bănești. Fiecărei etape a dezvoltării economice îi corespunde un sistem special de forme organizaționale și metode economice. Prin urmare, asigurarea creditului este o asigurare aparte, care prezintă o serie de particularități importante, fiind o asigurare ce a evoluat foarte mult de-a lungul timpului.

Asigurarea creditului poate fi încheiată atât de creditor, cât și de debitor.⁶ În această ultima ipoteză, deși debitorul este cel care contractează asigurarea, contractul se încheie în contul altuia, adică al creditorului, care va încasa indemnizația, în calitate sa de beneficiar, la momentul producerii riscului.

În asigurarea creditului încheiată de către debitor, plata primelor de asigurare este suportată de către debitor, în vreme ce la asigurarea creditului consimțită de către creditor primele sunt în sarcina acestuia din urmă, dar – practic – ele vor fi suportate tot de către debitor, în mod indirect, fiind incluse în ratele de rambursare a creditului.

În cazul în care debitorul are atât calitatea de asigurat, cât și de contractant al asigurării, poate stipula ca indemnizația de asigurare să fie plătită de către asigurătorul său direct creditorului său, în calitate de terț beneficiar.

Forme tradiționale și moderne de asigurare a creditului

³ D. Anghel Constantinescu, *Tratat de asigurări*, Vol.1, Editura Economică, București, 2004, p.42

⁴ I. Albu Cîrnu, *Asigurarea creditului*, Editura Rosetti, București, 2002, p.51

⁵ A se vedea L.E. Smarandache, *Impactul O.U.G. nr. 174/2008 pentru modificarea și completarea unor acte normative privind protecția consumatorului asupra clientelei bancare - consumator de servicii financiare*, în *Revista Română de Drept al Afacerilor* nr. 2/2009, Editura Wolters Kluwer, București, p. 97-110

⁶ I.Sferdian, *Asigurări. Privire specială asupra contractului de asigurare din perspectiva Codului Civil*, Ed. C.H.Beck, București, 2013, p.286

Dintre formele tradiționale de asigurare în vederea protecției activității de creditare menționăm: asigurarea-insolvabilitate, asigurarea-aval și asigurarea creditului cu termen de păsuire.

Asigurarea-insolvabilitate reprezintă tipul de asigurare în care sinistrul este reprezentat de insolvabilitatea debitorului care poate constă fie în declararea debitorului în stare de faliment prin pronunțarea unei hotărâri judecătorești, fie în sesizarea pentru bancrută frauduloasă, fie închiderea procedurilor de faliment.

Spre deosebire de situația insolvenței, insolvabilitatea constă în incapacitatea debitorului de a-și executa obligațiile de plata, atât ca urmare a lipsei de lichidități, cât și ca urmare a lipsei unor bunuri în patrimoniul său care ar fi putut satisface creanța creditorului său.⁷ Atâta timp cât debitorul deține în patrimoniul său bunuri care pot face obiectul executării silite pentru satisfacerea creanțelor debitorului, acesta nu se va afla în stare de insolvabilitate.

Asigurarea-aval este asigurarea în cadrul căreia asigurătorul plătește creditorului asigurat indemnizația dată de valoarea creanței neachitate de către debitor la scadență. Această este una dintre cele mai puțin avantajoase forme de asigurare în ceea ce-l privește pe asigurător, întrucât se încurajează speculațiile și îl determină pe asigurat să nu se mai intereseze de recuperarea creanței, contractând credite hazardate.⁸

Asigurarea creditului cu termen de păsuire reprezintă o asigurare tradițională în cadrul căreia sunt înlăturate dezavantajele celorlate două tipuri menționate mai sus, în sensul că asigurătorul nu mai este supus riscului de a achita imediat creanța neplătită de debitor. Asigurătorul are la dispoziție un termen de păsuire pentru a se stabili în ce măsură plata nu este onorată de debitor și primul va trebui să o achite.⁹

Acest tip de asigurare este cel mai des folosit în cazul asigurării creditului din vânzarea în rate, în ipoteza în care debitorul este un necomerciant, dar și în cazul asigurării creditului la export.

Dintre formele moderne de asigurare a creditului, este aceea care ia în calcul sinistre foarte mari, precum și asigurați cu un potențial economic ridicat. Asigurătorul-exces acoperă riscul de insolvabilitate la care sunt expuși asigurații cu cifre de afaceri care depășesc un anumit prag.

Pornind de la faptul că asiguratul are un rol important în prevenirea riscurilor, s-a afirmat în doctrina că acest tip de asigurare are un puternic caracter intuitu personae.

Un element specific al asigurării-exces este dat de faptul că prima de asigurare este prestabilă și achitată în avans, împreună cu taxa aferentă, chiar de la momentul încheierii poliței de asigurare. Caracterul forfaitar și prestabilit al primei prezintă interes atât pentru asigurat (permițând un calcul ușor al costului comercial al riscului de credit), dar și pentru societatea asiguratoare (crescând capacitatea sa de plasament și rentabilitate financiară).¹⁰

În prezent, asigurările de credit contribuie la dezvoltarea economiei naționale, conferă măsuri pentru prevenirea daunelor, compensează pagubele care apar, ocrotesc și îmbină interesele generale cu acelea personale .

În dreptul asigurărilor, *asigurarea de garanții* desemnează asigurarea obligației asumată de garant. De această dată, obiectul asigurării nu va mai constă în bunuri sau patrimoniul cu care s-a garantat, ci angajamentul asumat de garant în față creditorului. În dreptul bancar¹¹, pentru anumite credite legiuitorul impune împrumutatului să încheie un

⁷ A se vedea M.Tăbăraș, Acoperirea riscului de insolvabilitate generală, Curierul Judiciar nr.9/2006, p.96-132

⁸ I. Albu Cîrnu, op.cit., p.116, nota 2

⁹ I. Sferdian, op.cit., p.283

¹⁰ I.Albu Cîrnu, op.cit., p.126

¹¹ A se vedea L.E. Smarandache, Influențe ale Noului Cod Civil asupra regimului juridic al instituțiilor de credit persoane juridice române, Pandectele Române nr. 11/2012, Editura Wolters Kluwer, București, p. 31-50

contract de asigurare asupra bunurilor cu care s-a garantat creditul acordat. Este cazul creditelor ipotecare pentru investiții imobiliare în care împrumutatul are obligația asigurării bunurilor ipotecate.

Potrivit prevederilor art.2221 al.2 Noul Cod Civil, dacă s-a convenit că printr-un contract de asigurare directă de credite și garanții să se acopere riscul neplății de către un debitor al asiguratului pentru un credit acordat acestuia, asigurătorul nu poate condiționa plata indemnizației de declanșarea de către asigurat împotriva acelu debitor a procedurilor de reparare a prejudiciului, inclusiv prin executare silită.

Asigurarea de garanții poate coexista cu asigurarea bunurilor garantate, dar având obiect și efecte diferite.

În asigurarea de garanții răspunderea asigurătorului operează numai dacă girantul este urmărit de creditor, pe când în cazul asigurării bunurilor care garantează creanța, răspunderea asigurătorului operează numai atunci când se produce riscul asigurat care a dus la pierirea totală sau parțială a bunului asupra căruia poartă garanția.¹²

Asigurarea de pierderi financiare, spre deosebire de asigurarea de credite și asigurarea de garanții, este o asigurare care se întinde atât asupra *damnum emergens*, cât și asupra *lucrum censas*. Se ajunge la această concluzie pornind de la prevederile art. 2222 Noul Cod Civil care dispune că dacă nu s-a convenit altfel prin contractul de asigurare, indemnizația pentru asigurarea împotriva riscului de pierderi financiare trebuie să acopere pagubă efectivă și beneficiul nerealizat, incluzându-se și cheltuielile generale decurgând direct sau indirect din producerea riscului asigurat.

Astfel, spre deosebire de asigurarea de credite și cea de garanții (care sunt asigurări la valoarea nominală a creanțelor pierdute), asigurarea de pierderi financiare are o întindere mai vastă, astfel că indiferent de valoarea creanței pierdute, în acest ultim caz, indemnizația va acoperi și profiturile sau beneficiile nerealizate, inclusiv cheltuielile efectuate în vederea limitării riscurilor.¹³

După cum se observă, cele trei tipuri de asigurări analizate au un pronunțat caracter comercial, derivat din strânsa lor legătură cu activitatea comercială. România este o piață cu un potențial uriaș, astfel încât se poate anticipa o evoluție pozitivă¹⁴, mai ales în condițiile în care se va ajunge la acel grad de educație în asigurări care să permită persoanelor fizice și companiilor să înțeleagă importanța acestui domeniu de activitate.

BIBLIOGRAPHY

1. Bistriceanu Gh., Asigurări și reasigurari în România, Ed. Universitară, Colecția Economică, 2006
2. Caraiianu Gh., Tudor M., Dreptul asigurărilor, Asigurări. Probleme juridice și tehnice, Ed. Luimna Lex, București, 2001
3. Ciurel V., Asigurări și reasigurări, abordări teoretice și practice, Ed. All Beck, București, 2000
4. Cîrnu Albu I., Asigurarea creditului, Editura Rosetti, București, 2002
5. Constantinescu Anghel D., Tratat de asigurări, Vol.1, Editura Economică, București, 2004
6. Drăghici M., Asigurătorul-garant al plății, Ed. C.H. Beck, București, 2009
7. Gheorghe C.A., Drept bancar, Editura C.H. Beck, București, 2006
8. Lambert-Faivre Y., Droit des assurances, 12e éd., Dalloz, Paris, 2005

¹² V.Nemeș, Dreptul asigurărilor, Editura Universal Juridic, București, 2010, p.276

¹³ V. Nemeș, op.cit, p.277

¹⁴ <http://www.rasfoiesc.com/business/economie/finante-banci/Importanta-asigurarilor-de-cre66.php>

9. Minea E.M., Încheierea și interpretarea contractelor de asigurare, Ed. C.H.Beck, București, 2006
10. E.G.Olteanu, Dreptul asigurărilor. Note de curs, Ed.Themis, 2001
11. Negru T., Practica asigurărilor comerciale, Ed. Wolters Kluwer, București, 2010;
12. Nemeș V., Dreptul Asigurărilor, Ed. Hamangiu, București, 2009
13. Sferidan I., Dreptul asigurărilor, Ediția a II-a, Editura C.H. Beck, București, 2009
14. Sferdian I., Privire specială asupra contractului de asigurare din perspectiva Codului Civil, Ed. C. H. Beck, București, 2013